

นวัตกรรมการผลิตเห็ดป่าชุมชนแม่หอพระ

นายพิจิตร มังคะโชติ¹, นาย สิริพล เพ็งโฉม², น.ส. สุจิตรา อุปาลี²,
น.ส. นัฐวรรณ คงใหญ่³ และนาย อิศรพงษ์ พงษ์ศิริ³

¹หัวหน้าผลงาน/วิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต.แม่หอพระ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ 50150

²ผู้ร่วมผลงาน/วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านแม่ตาด ต.ห้วยทราย อ.สันกำแพง

จังหวัดเชียงใหม่ 50130 และวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต.แม่หอพระ

อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ 50150

³อาจารย์พี่เลี้ยง/สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 58000

*โทรศัพท์ 0899886308 E-mail pijitm27@gmail.com

บทคัดย่อ

ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง อยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ราว 46 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ตำบลแม่หอพระมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญคือ วนอุทยานน้ำตกบัวตอง-น้ำพุเจ็ดสี มีผลผลิตด้านเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ พืชผัก ไม้ผลประเภทลำไย มะม่วง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีเห็ดป่าที่เป็นสินค้าหลัก ได้แก่ เห็ดตับเต่าและเห็ดโคน ซึ่งเป็นเห็ดที่มีมูลค่าสูง แต่ด้วยค่านิยมที่ว่า “ต้องเผาป่า เห็ดป่าจึงจะออกดี หาง่าย” ซึ่งเป็นปัญหาของการก่อกมลภาวะ ในจังหวัดเชียงใหม่ ส่งผลกระทบยาวต่อสุขภาพของคนในพื้นที่ และยังส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ทำให้ขาดรายได้ ผลงานนวัตกรรมการผลิตเห็ดป่าชุมชนแม่หอพระ จึงเป็นโครงการเน้นการเพิ่มศักยภาพใน 3 ส่วนที่เกี่ยวพันกัน ได้แก่ 1) การเพิ่มศักยภาพการผลิตเห็ดป่าจากสวนป่าของเกษตรกรในชุมชน ลดการเผาทำลายผืนป่าและการจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพผ่านการประชุมอบรม และคู่มือการผลิตเห็ดป่าและการใช้งานระบบ 2) การแปรรูปเห็ดป่าโดยเทคโนโลยีการอบแห้ง เพิ่มมูลค่าและยืดอายุให้มีผลิตภัณฑ์เห็ดป่าขายตลอดทั้งปี อย่างน้อย 2 ชนิดสินค้า 3) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์และการเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวส่งเสริมให้ เห็ดป่าและผลิตภัณฑ์เห็ดป่าเป็นของฝากประจำตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง ซึ่งหลังจบโครงการจะทำให้พื้นที่ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตงเป็นที่รู้จักมากขึ้น ผ่านแปลงต้นแบบการผลิตเห็ดป่าคุณภาพ ผ่านการจัดการน้ำด้วยระบบการให้น้ำอัจฉริยะ (IoT) ขนาดพื้นที่ 2 ไร่จำนวน 2 แปลง เพื่อส่งเสริมเป็นแหล่งศึกษาดูงานและพื้นที่ท่องเที่ยวแหล่งใหม่ในตำบลแม่หอพระ และผลผลิตเห็ดป่าและผลิตภัณฑ์เห็ดป่า สามารถสร้างรายได้ให้สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและคนชุมชนไม่น้อยกว่า 10 ราย เพิ่มมากกว่าร้อยละ 50 ลดพื้นที่การเผาเศษกิ่งไม้และลดการใช้สารเคมี ราว 100 ไร่

คำสำคัญ ระบบน้ำอัจฉริยะ เทคโนโลยีการผลิตเห็ดป่า เทคโนโลยีการแปรรูปเห็ดป่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

1. บทนำ

ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง อยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ราว 46 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ตำบลแม่หอพระมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญคือวนอุทยานน้ำตกบัวตอง-น้ำพุเจ็ดสี มีผลผลิตด้านเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ พืชผัก ไม้ผลประเภทลำไย มะม่วง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเห็ดป่าที่เป็นสินค้าหลัก ได้แก่ เห็ดตับเต่า และเห็ดโคน ซึ่งเป็นเห็ดที่มีมูลค่าสูง โดยปัจจุบันคนในชุมชนยังมีความเชื่อเรื่องการเผาป่า ทำให้เกิดปัญหามลภาวะทางอากาศเกิดผลกระทบต่อในพื้นที่และลามทั่วทั้งจังหวัดเชียงใหม่ และยังส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวทำให้สูญเสียทั้งสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และรายได้

ดังนั้นด้วยองค์ความรู้ด้านการเพาะขยายเห็ดป่าเศรษฐกิจในแปลงผลไม้และสวนป่า ผสานกับการออกแบบบริหารจัดการน้ำโดยใช้ระบบการให้น้ำอัจฉริยะ (IOT) ซึ่งมีความโดดเด่นจากเห็ดป่าที่ชุมชนเข้าไปหาจากในป่า ที่สามารถควบคุม สายพันธุ์ ปริมาณ และคุณภาพได้ดีและง่ายกว่า เพราะสามารถกำหนดเองได้ ยิ่งทำให้มีมูลค่าสูงกว่าเห็ดป่าทั่วไป แต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ขณะเดียวกัน การแปรรูปเห็ด ยังช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งด้านอุปสงค์อุปทานได้ดี ในกรณีที่ผลผลิตเห็ดสด มีจำนวนมาก จนอาจทำให้ราคาตลาดต่ำลง กลุ่มวิสาหกิจ สามารถใช้กลไกการแปรรูปเพื่อทำให้กลไกราคามีความมั่นคงได้

นอกจากนี้ ยังช่วยให้สามารถกระจายสินค้าไปได้ไกลมากขึ้น ลดอุปสรรคด้านการเนาหรือเสื่อมคุณภาพของเห็ดได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสนับสนุนให้นักท่องเที่ยว สามารถซื้อกลับไปใช้หรือฝากได้โดยสะดวก

2. วัตถุประสงค์

1. เพิ่มศักยภาพการผลิตเห็ดป่า สร้างพื้นที่ศึกษาเรียนรู้การใช้นวัตกรรมการให้น้ำด้วยระบบอัจฉริยะ (IOT) เพื่อผลิตเห็ดตับเต่าและเห็ดโคนป่าในพื้นที่สวนผลไม้ และสวนป่า

2. ส่งเสริมการแปรรูปและบรรจุภัณฑ์สำหรับเห็ดตับเต่าและเห็ดโคนป่า

3. สร้างการรับรู้แหล่งท่องเที่ยว และสินค้าใหม่ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. วิธีการดำเนินงาน

1. งานด้านการสร้าง พัฒนาและวางระบบการให้น้ำอัจฉริยะ (IOT) ในสวนป่าและสวนผลไม้ ทำการสำรวจพื้นที่สำหรับติดตั้งอุปกรณ์และระบบการให้น้ำ โดยใช้เทคโนโลยี IOT จำนวน 2 แปลงในตำบลแม่หอพระจำนวน 4 ไร่

2. งานด้านการผลิตสินค้าต้นแบบและการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับเห็ดป่า ทำการผลิตสินค้าต้นแบบได้แก่เห็ดตับเต่าอบแห้ง และเห็ดโคนอบแห้ง พร้อมทั้งออกแบบและสั่งทำบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าทั้ง 2 ชนิด

3. งานด้านการประชาสัมพันธ์ รมรงค์และการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง ทำการจ้างเหมาทีมงานสารคดีเพื่อเก็บรวบรวมและตัดต่อเป็นวิดีโอคลิปความยาว 3-5 นาที เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายรู้จักตำบลแม่หอพระ แหล่งท่องเที่ยว และสินค้าประจำถิ่น

ภาพ แสดงการประชุมและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้คนในชุมชน

4. ผลการดำเนินงาน

4.1 การเพิ่มศักยภาพการผลิตเห็ดป่า สร้างพื้นที่ศึกษาเรียนรู้การใช้นวัตกรรมการให้น้ำด้วยระบบอัจฉริยะ (IOT) เพื่อผลิตเห็ดตับเต่าและเห็ดโคนป่าในพื้นที่สวนผลไม้ และสวนป่า

ภาพ แสดงการใช้งานระบบให้น้ำอัจฉริยะและ คู่มือการใช้งาน

4.2 การส่งเสริมการแปรรูปและบรรจุภัณฑ์สำหรับเห็ดตับเต่าและเห็ดโคนป่า

ภาพ แสดงการสินค้าใหม่ 2 ชนิดเห็ดตับเต่าอบแห้ง และเห็ดตับเต่าดองเกลือ

4.3 การสร้างการรับรู้แหล่งท่องเที่ยวและสินค้าใหม่ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผ่านทางคลิปวิดีโอจำนวน 1 คลิป

5. สรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดของผลงานที่วางไว้ (KPI) เปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นหลังเสร็จสิ้นการดำเนินงาน

ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และหน่วยนับ	ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นหลังเสร็จสิ้นผลงาน
1. นวัตกรรมจัดการระบบน้ำสำหรับเห็ดป่าในสวนป่าและสวนผลไม้ 1 ระบบ	1. นวัตกรรมจัดการระบบน้ำสำหรับเห็ดป่าในสวนป่าและสวนผลไม้ 2 ระบบ
2. คู่มือการใช้งานระบบน้ำอัจฉริยะ (IOT) และการแปรรูปเห็ดป่า 1 เล่ม	2. คู่มือการใช้งานระบบน้ำอัจฉริยะ (IOT) และการแปรรูปเห็ดป่า 1 เล่ม
3. ผลิตภัณฑ์สินค้าแปรรูปเห็ดป่า 2 ผลิตภัณฑ์	3. ผลิตภัณฑ์สินค้าแปรรูปเห็ดป่า 2 ผลิตภัณฑ์
4. คลิปสื่อสารประชาสัมพันธ์สินค้าและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง 1 คลิป	4. คลิปสื่อสารประชาสัมพันธ์สินค้าและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง 1 คลิป

6. กิตติกรรมประกาศ

ผลงานนี้ได้รับการสนับสนุนทุนนวัตกรรมเพื่อสังคม ภายใต้หน่วยขับเคลื่อนนวัตกรรมเพื่อสังคม ประจำปีที่ภาคเหนือตอนบน 1 รหัสผลงาน SIDN1-63-10 และขอขอบคุณ ทีมดำเนินงาน อาจารย์ที่ปรึกษา ที่สนับสนุนการดำเนินงานวิชาการต่าง ๆ ตลอดกิจกรรม